

Сабадан О.*

СУЧАСНІ ВОЄННІ ДОКТРИНИ ЯПОНІЇ ЯК ФАКТОР СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

На мою думку питання є досить важливим, оскільки в останні роки Азійсько-Тихоокеанський регіон досить швидко набирає питому вагу як у економічному, так і у політичному плані. А зміна Японією своїх поглядів на напрями зовнішньої політики у її силовому вимірі може суттєво відобразитися на тенденціях розвитку регіону, на його безпековій архітектурі та автоматично вплинути на ситуацію у світі.

Своїм дослідженням маю на меті визначити основні проблеми та виклики, що стоять перед Японією зараз, передусім у геополітичному аспекті, виявити зміну в оцінках цих проблем за останні роки, та яким чином вище керівництво ці виклики збирається вирішувати.

З підняттям у 2007 році питання про зміну статті 9 Конституції Японії виникло багато питань стосовно її майбутнього як військової держави. Конституція 1947 року закріплює виключно пацифістські методи ведення Японією зовнішньої політики. Але якщо у такої впливової держави світу і регіону зокрема будуть відсутні військові сили, то це скоріш за все зіграє негативну роль з регіоном, оскільки така сила не може знаходитись «поза грою» і Японія з військовою силою - це перш за все стабілізаційний елемент. У світлі непомірно швидкого розвитку Китаю, мало хто розцінює мілітаристську загрозу з боку Японії як реальну в даний момент. Це розуміють усі. Парламент проголосував позитивно та ухвалив повернутися до цього питання не менш, ніж за 3 роки [5]. В той же час ідея модернізування засад зовнішньої політики у японців також асоціюється з включенням Японії до постійних членів Ради Безпеки ООН. У таких прагненнях вони апелюють до факту, що Японіє є світовою економічною силою та сплачує один з найбільших внесків до бюджету ООН.

У чому ж бачать необхідність зміни конституції? Японія володіє досить чисельними та укомплектованими Силами самооборони (близько 239 тис. особового складу, 58 тис. у резерві). Воєнні доктрини базуються на 4 основоположних принципах:

- Ненапад
- Невикористання ядерної зброї
- Громадський контроль за діяльністю військових сил
- Співробітництво з США

Саме останній принцип не зміг бути повноцінно реалізований враховуючи особливий юридичний статус Сил самооборони. Японія брала участь у миротворчих операціях разом із США, але у більшості випадків її роль зводилася до прикриття тилів. Крім того, на кожен подібну операцію приймався окремий закон. У світлі нових регіональних загроз Японія має бажання продовжити та поглибити співпрацю з США, а зміна Конституції – це юридичне спрощення для такого сценарію.

* студент 2 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Константинов В.Ю.

Цікавим є те, що у рамках проблеми зміни військової структури Японії існує більш практична проблема: видозміна регіональної системи, що вимагає встановлення нових пріоритетів та визначення основних загроз, виходячи із ситуації, що склалася.

Таким чином, у грудні 2010 року Японія визнає Китай та КНДР основними загрозами. Китай – через прикордонні сутички стосовно островів Сенкаку. КНДР – через її ядерну програму та наявність балістичних ракет, що можуть нести ядерні заряди. Саме через ці дві загрози співпраця з США продовжує бути надважливою. Токіо зацікавлений у спільній системі протиповітряної оборони і також підтримує присутність військово-морського флоту США в регіоні, що є, по-перше, стримуючим фактором для Китаю та, по-друге, забезпечує безпечні та стабільні торгові шляхи [2].

Основними зонами напруженості продовжують бути Курильські острови та острови Сенкаку. Хоча загроза з боку РФ у очах японців поступово відходить на другий план [1]. Але порівнявши військовий потенціал РФ та Японії у Далекосхідному регіоні, на думку приходить, як не парадоксально, ідея саме японської загрози. Японські сили є краще згрупованими, більш мобільними та технічно новішими. Якщо вище керівництво піде на силове вирішення давньої проблеми Курил, то РФ по суті не встигне перегрупуватися, а Курильські острови, і можливо Сахалін будуть окуповані японцями. Серед козирів РФ лише ядерна зброя, яка навряд чи буде використана у такому локальному конфлікті [3]. Курили є досить важливими для обох сторін, група островів Хабомаї знаходиться лише у 4 кілометрах від Японії. Для РФ вони відіграють значну роль, оскільки дозволяють контролювати прохід з Тихого океану в Охотське море, де базуються російські субмарини, що несуть балістичні ракети з ядерними боеголовками.

Загалом ситуація у цій зоні продовжує бути напруженою, хоча нещодавні трагічні події в Японії віднесли її на задній план. Крім того, маємо надію на те, що активна допомога, передусім енергетична, яку зараз РФ надає офіційному Токію, закладе позитивний фундамент для подальшого мирного вирішення питання.

На китайському напрямі навпаки відбувається посилення уваги. Японія серйозно побоюється зростаючої військово-морської могутності Китаю та його самовпевненості у Східно-Китайському і Південно-Китайському морях.

Японія має намір реорганізувати власні сили, зменшивши свою військову присутність на півночі та посиливши її на півдні та заході. Також вона збирається посилити протиракетну оборону, розмістивши американські системи Patriot, та повністю видозмінити систему протиповітряної оборони, замінивши радіолокаційне обладнання та оснастивши її новою технологією виявлення «стелс»-літаків [6]. На порядку денному посилення флоту, збільшення кількості підводних човнів та модернізація літаків [4]. Дані кроки орієнтовані на захист від можливої ядерної загрози від КНДР та на спробу стримати зростаючий вплив Китаю на морі, що є життєво необхідно для Японії як морської держави.

Що ж до зовнішньополітичної орієнтації, в черговий раз підтверджується співпраця з США у рамках як присутності американців у регіоні, так і у реалізації різних програм. Також планується посилити зв'язки з Південною Кореєю.

Таким чином, бачимо точку біфуркації у посиленні Китаю після якої Японії погодилася визнати його основною загрозою. На стороні Китаю перевага у фізичному аспекті та наявність ядерної зброї. На стороні Японії присутність в систему США та бажання багатьох держав регіону, передусім АСЕАН, зменшити вплив КНР. Але основною проблемою на шляху посилення взаємозв'язків між країнами є певні економічні проблеми, що не дають можливості Японії активно інвестувати (цей метод є найбільш вигідним, починаючи з доктрини Фукуди 1977 року).

Література

1. Н.Сурков. Япония закрыла глаза на «российскую угрозу»: [электронный ресурс] // Независимая газета. – (http://www.ng.ru/world/2010-12-07/1_japan.html)
2. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: навчальний посібник/ Ігнат'єв П.М. – Чернівці: Книги – XXI, 2006. – 424 с.
3. Соотношение сил РФ и Японии на Дальневосточном ТВД: [электронный ресурс] // Военное обозрение. - (<http://topwar.ru/3472-sootnoshenie-sil-rf-i-yaponii-na-dalnevostochnom-tvd.html>)
4. Японія нарощує війська проти Китаю та Північної Кореї: [електронний ресурс] // Tochka.net, новини. - (<http://news.tochka.net/56557-yaponiya-narashchivaet-voyska-protiv-kitaya-i-severnoy-korei>)
5. В Японии одобрили законопроект о референдуме по изменению конституции: [электронный ресурс] // Риа-новости. - (<http://rian.ru/world/20070514/65420402.html>)
6. В Японии создается система ПВО, способная выявлять и перехватывать самолеты-«невидимки»: [электронный ресурс] // ИТАР-ТАСС Ура. – (http://tass-ural.ru/lenta-news/v_yaponii_sozdaetsya_sistema_pvo_sposobnaya_vyyavlyat_i_perekhvatyvat_samolet_y_nevidimki.html)